

Sak 27/18. Høyring: NOU 2018:11 Ny fjellov**Saksopplysning/vurdering**

Det statleg nedsette utvalet som har hatt i oppgåve å koma med forslag til ei ny fjellov som skal erstatta dagens fjellov frå 1975 og statsallmenningenslova frå 1992 kom med forslaget sitt i juni 2018, i form av ein NOU. Forslaget ligg no ute på høyring. Utkastet til ny fjellov var hovudsaka på fjellstyresambandet sitt landsmøte 16.-17. august i år. NFS har sendt ut eit utkast til høyringsuttale datert 9.10.18. Dette er langt på veg bygt på det som vart skrive under landsmøtet i august.

Dokumenta i saka er

- NOU 2018:11 Ny fjellov
- NFS sitt utkast til høyringsuttale

Essensen i NFS sitt utkast til høyringsuttale er at sambandet støttar alle fleirtalsforslaga, på dei punkta der innstillinga i NOU'en var delt i eit fleirtal og eit mindretal. Elles har fjellstyresambandet ingen merknader til forslaga som statsallmenningenslovutvalet kjem med. Dette kan tyda på at fjellstyra sin medlem i lovutvalet, dagleg leiar i NFS Jan Borgnes, på ein del punkt har fått med seg fleirtalet i utvalet i spørsmål som det har vore dissens om. Dersom den nye lova vert vedteken slik det vert lagt opp til av fleirtalet i lovutvalet, vil fjellstyresystemet kunna seia seg nøgd. På mange måtar legg forslaget opp til overføring av makt og mynde frå sentralt til lokalt nivå. Likeeins når det gjeld økonomi – t.d. vert det føreslege at inntekter av alle grunndisponeringstiltak i statsallmenning skal delast mellom fjellstyret og grunneigarfondet, ikkje berre festeinntektene av hytter og hotell, som i dag.

Den store utfordringa for lovutvalet har nok vore å fletta saman dei to lovene; fjellova og statsallmenningenslova (som gjeld skogsdrift i statsallmenning) , til ei lov. Dette ser det ut til at ein har fått til, med lovutkastet som ligg føre.

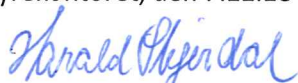
Eg har berre ein merknad til lovutkastet: I § 5-5, *Uttale frå kommunen*, vert det lista opp ei lang rekkje med saker eller vedtak som krev uttale frå kommunen før fjellstyret gjer endeleg vedtak. M.a. gjeld dette om statsallmenning skal inngå i kortsamarbeid med andre område for jakt eller fiske, om utanbygdsbuande skal kunna jakta småvilt med hund, alle former for reguleringar eller avgrensingar i småviltjakta, villreinjakt for utanbygdsbuande, inndeling av allmenningen i jaktfelt, opning for garnfiske for utanbygdsbuande m.m. Dette meiner eg i mange tilfelle vil innebera eit unødvendig ekstra byråkrati, som vil føra til mindre fleksibilitet og dårlegare utnytting av ressursane i statsallmenningane. I dei fleste kommunar med statsallmenning sit truleg fjellstyra med vèl så god fagkompetanse på utmarksforvaltning som det kommunane gjer. Lista over spørsmål som må oversendast kommunen til uttale før fjellstyret gjer vedtak bør difor kortast ned.

Sak 27/18, side 2.

Framlegg til uttale:

Fjellstyret støttar NFS sitt framlegg til uttale til NOU 2018:11 Ny fjellov. Fjellstyret har likevel ein merknad til lovutkastet: I § 5-5, *Uttale frå kommunen*, vert det lista opp ei lang rekkje med saker eller vedtak som krev uttale frå kommunen før fjellstyret gjer endeleg vedtak. M.a. gjeld dette om statsallmenning skal inngå i kortsamarbeid med andre område for jakt eller fiske, om utanbygdsbuande skal kunna jakta småvilt med hund, alle former for reguleringar eller avgrensingar i småviltjakta, villreinjakt for utanbygdsbuande, inndeling av allmenningen i jaktfelt, opning for garnfiske for utanbygdsbuande m.m. Dette meiner me i mange tilfelle vil innebera eit unødvendig ekstra byråkrati, som vil føra til mindre fleksibilitet og dårlegare utnytting av ressursane i statsallmenningane. I dei fleste kommunar med statsallmenning sit truleg fjellstyra med vèl så god fagkompetanse på utmarksforvaltning som det kommunane gjer. Lista over spørsmål som må oversendast kommunen til uttale før fjellstyret gjer vedtak bør difor kortast ned.

Fjellstyrekontoret, den 7.11.18

Harald Skjerdal

UTKAST til høringsuttalelse pr 09.10.18:

NFS' synspunkter på forslagene i NOU 2018:11 Ny fjellov.

Norges Fjellstyresamband (NFS) organiserer Norges 94 fjellstyrer. Fjellstyrene er lokalt forankret, og forvalter bruksretter som beiting, setring, jakt, fangst og fiske i sin statsallmenning. Fjelloven legger viktige føringer for fjellstyrenes virksomhet i statsallmenningene.

NFS viser til høringsbrev datert 29.08.18 vedr. NOU 2018:11 Ny fjellov. Statsallmenningslovutvalget har i NOU 2018:11 foreslått en ny lov til erstatning for lov 6. juni 1975 om rettar og lunnende m.m i statsallmenningane (Fjelloven) og lov 19. juni 1992 om skogsdrift i statsallmenningene (Statsallmenningsloven).

NFS representerer landets 94 fjellstyrer og har følgende synspunkter:

NFS støtter flertallsforslagene i NOU 2018:11 Ny fjellov.

NFS konstaterer at lovutvalget er enstemmig i mange viktige spørsmål. I de spørsmål utvalget er delt, er det et stort flertall og et lite mindretall. NFS viser til at flertallsforslagene bygger et bredt kompromiss. Statsallmenningene ivaretar mange rettigheter og interesser og NFS vil understreke at bred enighet er en viktig forutsetning for en effektiv og god forvaltning av statsallmenningene.

NFS mener flertallsforslagene vil bidra til forenkling og modernisering. Flertallsforslagene vil sikre en bærekraftig bruk av statsallmenningene til beste for de med allmenningsrett, for samisk reindrift, for lokalsamfunnene og for storsamfunnet.

Flertallsforslagene styrker det lokale selvstyret og innebærer overføring av oppgaver fra statlig til lokalt folkevalgt nivå. Forslagene legger til rette for mer lokal verdiskaping basert på ressursene i statsallmenningene. Flertallsforslagene vil bidra til bedre folkehelse og bevaring av viktige tradisjoner for jakt, fiske og friluftsliv. De vil bidra til mer effektiv bruk av fellesskapets ressurser.

Flertallsforslagene viderefører Statskog SF som grunneier i statsallmenningene, og skiller rollen til staten som eier og som myndighet i statsallmenningene.

Sentrale flertallsforslag:

Det er bred enighet om at statsallmenningene skal forvaltes i et svært langsiktig perspektiv. Derfor bør en ny fjellov videreføre et generelt forbud mot salg av statsallmenningsareal for å bevare statsallmenningene som store, udelte eiendommer. Dette er viktig for de jordbruksberettigede, for reindrifta og for jakt-, fiske- og friluftinteressene. Store, udelte naturområder har også en verdi i seg selv. Dagens ordning med åpning for utleie av areal og enkelte unntak for salg, videreføres. NFS støtter dette.

Loven må sikre rammer som ivaretar de jordbrukstilknyttede bruksrettene. Disse rettighetene har stor verdi for den enkelte gårdbruker, for lokalt næringsliv ellers og dermed for bosetning i allmenningsbygdene. Viktige jordbrukstilknyttede bruksretter er bl.a. beite, setring, tilleggsjord og hogst. Bruksrettene må også kunne utvikle seg dynamisk med «tida og tilhøva». Flertallet i utvalget mener at det dynamiske elementet nettopp skal åpne for nye bruksmåter der andre ikke lenger blir brukt. Nye bruksretter kan både oppstå ved en gradvis utvikling fra en etablert bruksrett, men også ved at ressursene i statsallmenningen blir brukt på en ny måte som kan støtte opp under jordbruksdrifta og gi ny inntekt til garden. Flertallet oppfatter derfor f.eks. tilleggsjord og utnyttning av vannkraft til visse formål, som en bruksrett. En slik dynamisk utvikling av bruksrettene er nødvendig for å gi næringen utviklingsrom og for at verdien i bruksrettene skal opprettholdes. **NFS støtter dette.**

Statsallmenningene har stor betydning for befolkningens tilgang til jakt, fiske og friluftsliv. Fjellstyrene bidrar ved sine rimelige og godt tilrettelagte tilbud til at mange kommer seg ut og dermed til høsting av naturressurser og god folkehelse og trivsel. Det er bred enighet om at en ny fjellov bør sikre og utvikle dette videre. Flertallet støtter en videreføring av dagens regime for jakt og fiske i statsallmenningene, herunder ordningen med prisrammer. **NFS støtter dette.**

Et viktig prinsipp i dagens fjellov er at verdiskapingen fra områdene skal være igjen lokalt der verdiene er skapt. Dette er et prinsipp det er enighet om å styrke. I dag deles løpende brutto festeinntekter for hytter og hoteller 50/50 mellom vedkommende fjellkasse og Statskog SF/grunneierfondet, mens inntektene fra f.eks. annen arealleie (bolig, næring, alpinanlegg, mobilmaster m.m.), grus/mineraler og fallrettigheter i sin helhet går til Statskog SF/grunneierfondet. Flertallet foreslår bl.a. at alle løpende brutto grunneierinntekter deles 50/50 mellom vedkommende fjellstyre og Statskog SF v/grunneierfondet. **NFS støtter dette.**

Det er bred enighet om økt lokalt selvstyre. Det må sikres grunnlag for en lokal forvaltning som er rustet til å forvalte og balansere de ulike interesser og rettigheter. Fjellstyrer med lokaldemokratisk forankring, er avgjørende for å oppnå dette. Flertallet foreslår en modell der fjellstyrene fortsatt skal oppnevnes av kommunestyret, men der rettighetshaverne skal ha mulighet til å nominere sine representanter i fjellstyret. **NFS støtter dette.**

Fjellstyrenes ansatte er avgjørende for en forsvarlig og effektiv administrasjon av, og oppsyn med statsallmenningene. En ny fjellov må sikre grunnlag for at fjellstyrene kan ha en lokal administrasjon med riktig kompetanse og tilstrekkelig kapasitet. Det er flertall for at videreføring av fjellstyrenes ansatte (Fjelloppsynet) som et helhetlig oppsyn i statsallmenningene er riktig for å bidra til dette. Flertallet foreslår at ordningen som er nå, i all hovedsak bør føres videre med presiseringer. Ordningen med eget oppsyn i statsallmenningene bør fortsette, og SNO kan fortsette med å kjøpe tjenester fra fjellstyrene. Slik kan en utnytte kompetansen i fjelloppsynet, og ikke minst sikre lokal forankring for oppsynet. Ordningen sikrer at statsallmenningene fremdeles har et feltapparat med nær tilknytning til områdene, og at dette apparatet har god lokalkunnskap. At fjellstyrene har et eget oppsynsapparat sikrer et tilstedeværende oppsyn på statsallmenningene. At de tilsette i fjellstyrene løser oppgaver for flere når de er i felt, er kostnadseffektivt for staten og avgjørende for at fjellstyrene kan ha et apparat av tilsatte som igjen er en viktig forutsetning for en lokal, kompetent og effektiv forvaltning av statsallmenningene. Det er hensiktsmessig at fjelloppsynet kan utføre flere oppgaver når de er i felt. En slik løsning gir også en miljøgevinst med redusert ferdsel i sårbare områder fordi fjelloppsynet uansett utøver andre oppgaver i de samme områdene. **NFS støtter dette.**

Fjellstyrene leverer en rekke viktige samfunngoder. Fjellstyrene legger til rette for et allment friluftsliv og tilbyr jakt og fiske til allmennheten, både for de som bor i områdene og for andre. Allmenningene er viktige friluftsområder for betydelige befolkningsgrupper. Den tilrettelegging for et aktivt friluftsliv som gjøres av fjellstyrene, kommer mange grupper innenfor friluftslivet til gode. Eksempelvis kan nevnes tilbudet om leie av hytter/koier, båtutleie, tilrettelegging i form av klopper/broer, hundetreningsområder, tilrettelagt informasjon om områdene og mulighetene for friluftsliv og tilbud om arrangementer og opplæring, gjerne i samarbeid med andre som eksempelvis frivillige organisasjoner. Tilbudet i statsallmenningene bidrar til å aktivisere store befolkningsgrupper, samtidig som det er et betydelig potensial for å nå ut til flere og nye grupper. For jegere og fiskere betyr statsallmenningene tilgang til jakt og fiske til rimelige priser. Prisene på jakt og fiske reguleres gjennom et system med prisrammer. Dette systemet bidrar til å sikre en prisutvikling i statsallmenningene som ivaretar allmennhetens adgang til jakt og fiske. Det er flertall i utvalget for at fjellstyrenes ivaretagelse av viktige samfunngoder bør gjenspeiles i en statlig grunnfinansiering av fjellstyrenes virksomhet. **NFS støtter dette.**

Utvalget foreslår at det skal opprettes en fellesorganisasjon for fjellstyrene. Det blir større krav til profesjonalitet i driften av fjellstyrene. Fellesorganisasjonen skal være felles talerør og et faglig kompetansesenter for fjellstyrene, og skal rettlegge disse i arbeidet og i økonomiforvaltningen. Flertallet i utvalget foreslår at fellesorganisasjonen skal finansieres av fjellstyrene og grunneierfondet. **NFS støtter dette.**

NFS vil advare mot tvangssammenslåing av fjellstyrer og allmenningsstyrer. Private rettigheter må ivaretas av modeller som oppfattes som betryggende for dem som eier rettighetene. Sammenslåing av styrer vil bare være hensiktsmessig hvis det har støtte fra dem som eier ressursene styrene skal forvalte. Endringene er størst for de virkesberettigede. Det er derfor særlig viktig at rettighetene og interessene til de virkesberettigede er ivarettatt på en måte de selv oppfatter som betryggende. Uten disse forutsetningene ivarettatt, vil NFS ikke anbefale sammenslåing av styrer.

Kort om mindretallsforslagene

NFS vil poengtere at mindretallsforslagene samlet, vil gi et svekket og svært krevende grunnlag for en forsvarlig lokal forvaltning av statsallmenningene.

NFS vil kort kommentere noen av mindretallsforslagene:

- Et mindretall foreslår mer åpning for salg av statsallmenningsareal. Dette bryter med prinsippet om at statsallmenningene skal være som de har vært, udelte eiendommer. Statsallmenningene er fellesskapets arealer og skal primært ivareta fellesskapsløsninger. NFS mener dagens regime med et generelt forbud mot salg, men med enkelte unntak, bør videreføres.
- Et mindretall mener dynamikken i bruksrettene ikke kan være så omfattende som flertallet legger til grunn. Mindretallet mener utviding av rettene kan medføre at eiendomsretten til staten blir uthulet og til slutt kan bli uten reelt innhold. NFS mener en dynamisk utvikling av bruksrettene er riktig.
- Et mindretall foreslår at SNO overtar mange av de oppsynsoppgaver fjellstyrenes ansatte - Fjellopsynet - har i statsallmenningene i dag. Dette er NFS imot. Dette vil gi mer trafikk i sårbare områder og dårligere utnyttelse av fellesskapets ressurser. Det vil gi redusert

ivaretagelse av viktige naturoppsynsfunksjoner og svekker grunnlaget for en lokal, forsvarlig forvaltning av statsallmenningene.

- Et mindretall foreslår at alle inntekter fra grunn disponering skal gå til Statskog SF v/grunneierfondet. Mindretallet foreslår videre at Statskog SF først dekker egne kostnader med drift og administrasjon i statsallmenningene. Deretter skal midlene hvert år fordeles likt mellom grunneierfondet og vedkommende fjellkasse. Inntekter fra før loven blir satt i kraft, skal etter mindretallets forslag likevel bare deles for inntekter fra fester av hytter og hoteller. NFS mener dette mindretallsforslaget bryter med viktige prinsipper, bl. a. at verdiskapingen skal være igjen lokalt, det vil gi uforutsigbarhet og svekke grunnlaget for en forsvarlig lokal forvaltning.

Forslag til lovtekst

NFS mener flertallets foreslåtte lovtekst ivaretar viktige elementer nevnt over og gir gode rammer for forvaltningen av statsallmenningene. NFS har ingen konkrete endringsforslag til lovteksten.